

SKARGI OSÓB POZBAWIONYCH WOLNOŚCI PORADNIK

PRAWA OSOBY POZBAWIONEJ WOLNOŚCI W ZAKRESIE SKŁADANIA SKARG

Osoba pozbawiona wolności ma prawo do składania wniosków, skarg i próśb organowi właściwemu do ich rozpatrzenia oraz przedstawiania ich, bez obecności innych osób, administracji zakładu karnego, kierownikom jednostek organizacyjnych Służby Więziennej, sędziemu penitencjarnemu, prokuratorowi i Rzecznikowi Praw Obywatelskich.*

*Podstawa prawna: art. 102 ust. 10 k.k.w.

Osoba pozbawiona wolności ma również prawo do prowadzenia korespondencji z organami ścigania, wymiaru sprawiedliwości i innymi organami państwowymi, samorządowymi oraz z Rzecznikiem Praw Obywatelskich. Korespondencja ta nie podlega cenzurowaniu.

*Podstawa prawna: art. 102 ust. 11 k.k.w.

Ponadto, osoba pozbawiona wolności może zaskarżyć do sądu decyzję organu postępowania wykonawczego.

*Podstawa prawna: art. 7 § 1. k.k.w.

Co może być przedmiotem skargi?

Przedmiotem skargi mogą być zagadnienia bezpośrednio związane z wykonywaniem kary pozbawienia wolności, a także sprawy, które odnoszą się do działalności jednostek organizacyjnych Służby Więziennej.

Przedmiotem skargi może być:

- niewłaściwa opieka medyczna;
- traktowanie przez funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej;
- stosowanie kar dyscyplinarnych;
- niewłaściwe warunki bytowe;
- sposób załatwiania skarg.

Jaką drogą można złożyć skargę?

Istnieją trzy drogi składania skarg:

- Skarga w tzw. systemie wewnętrznym;
- Skarga w tzw. systemie zewnętrznym składana do sądu penitencjarnego;
- Skarga w tzw. systemie zewnętrznym składana do Rzecznika Praw Obywatelskich.

---

* Informacje dotyczą osób skazanych i tymczasowo aresztowanych, przebywających zarówno w zakładach karnych jak i aresztach śledczych

Należy pamiętać, że w wielu przypadkach osoba pozbawiona wolności ma prawo do dochodzenia swoich praw również na drodze cywilnej. Pozew cywilny należy wnieść do sądu właściwego dla jednostki, w której więzień przebywa.

W wypadkach związanych z niewłaściwą opieką medyczną podstawą pozwu może być art. 448 k.c. w związku z art. 24 k.c. – naruszenie dób osobistych

Podstawa prawna: art. 102 § 10 k.k.w

Skarga w systemie wewnętrznym i zewnętrznym może być złożona równolegle.

SKARGA W SYSTEMIE WEWNĘTRZNYM

Kto może złożyć skargę

- • Osoba pozbawiona wolności

Ponadto, za jej zgodą lub w interesie publicznym skargi składać mogą:

- rodzina;
- inna osoba;
- pełnomocnik prawny osoby pozbawionej wolności;
- organizacje społeczne;
- organizacje pozarządowe;
- Rzecznik Praw Obywatelskich

Kto rozpatruje skargi?

Skargi dotyczące działalności zakładów karnych i aresztów śledczych oraz postępowania funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej są rozpatrywane przez:

- Kierownika jednostki organizacyjnej, a więc najczęściej dyrektora więzienia - jeżeli skarga jest do niego adresowana, a nie dotyczy jego bezpośredniej działalności lub bezpośredniej działalności jego zastępcy i podjętych przez nich decyzji, chyba że w tym zakresie zostanie uznana za zasadną;
- Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej - jeżeli skarga dotyczy działalności nadzorowanej przez niego jednostki organizacyjnej i nie została załatwiona w trybie określonym jak powyżej lub przekazana temu kierownikowi przez Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej
- Dyrektora Generalnego Służby Więziennej lub osobę przez niego wyznaczoną - jeżeli skarga dotyczy działalności okręgowego inspektoratu Służby Więziennej i nie została załatwiona w trybie określonym w pkt 1;
- Ministra Sprawiedliwości lub osobę przez niego wyznaczoną - jeżeli skarga dotyczy działalności Centralnego Zarządu Służby Więziennej i nie została załatwiona w trybie określonym w pkt 1.

*Podstawa prawna: § 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 sierpnia 2003 r. w sprawie sposobów załatwiania wniosków, skarg i prośb osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych

W jakiej formie należy złożyć skargę?

Skarga może zostać złożona:

- pisemnie
- telegraficznie
- telefaksem
- pocztą elektroniczną
- ustnie do protokołu. Protokół musi zawierać: datę przyjęcia wniosku/skargi/prośby, imię i nazwisko osoby zgłaszającej, zwięzły opis treści sprawy

Osoby pozbawione wolności mają prawo do złożenia skargi bez obecności innych osób.

*Podstawa prawna: §7 p. 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 sierpnia 2003 r. w sprawie sposobów załatwiania wniosków, skarg i prośb osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych.

W jakim terminie należy rozpatrzyć skargę?

Skargi w systemie wewnętrznym powinny zostać rozpatrzone w ciągu 14 dni, jednak w przypadku, gdy konieczne jest przeprowadzenie czynności wyjaśniających, termin ten wydłuża się – w takiej sytuacji skarga powinna zostać rozpatrzona bez zbędnej zwłoki.

*Podstawa prawna: §8 pkt 1 i 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 sierpnia 2003 r. w sprawie sposobów załatwiania wniosków, skarg i prośb osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych.

Gdy skarga nie jest precyzyjna, przyznany zostaje termin do jej uzupełnienia – 7 dni. W sytuacji, gdy skarga została złożona do niewłaściwego organu, powinna zostać przekazana do właściwego organu w terminie 7 dni.

*Podstawa prawna: §5 oraz §7 pkt. 5 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 sierpnia 2003 r. w sprawie sposobów załatwiania wniosków, skarg i prośb osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych

Jak może zakończyć się wewnętrzne postępowanie skargowe?

Postępowanie skargowe może dotyczyć różnych aspektów wykonywania kary pozbawienia wolności. Jeżeli przedmiotem postępowania była decyzja, z którą osoba pozbawiona wolności się nie zgadza, w wyniku wewnętrznego postępowania skargowego może dojść do uchylecia lub zmiany tej decyzji albo wydania nowej. W innej sytuacji postępowanie skargowe może doprowadzić do wydania formalnego rozstrzygnięcia w danej kwestii.

SKARGA W SYSTEMIE ZEWNĘTRZNYM SKŁADANA DO SĄDU PENITENCJARNEGO

Sąd penitencjarny a sędzia penitencjarny

Sąd penitencjarny orzeka w zakresie spraw związanych z postępowaniem wykonawczym natomiast sędzia penitencjarny sprawuje nadzór nad legalnością i prawidłowością wykonywania kary.

Na czym polega nadzór penitencjarny?

Nadzór penitencjarny sprawowany przez sędziego penitencjarnego polega na wizytowaniu zakładów karnych, aresztów śledczych oraz innych miejsc, w których przebywają osoby pozbawione wolności. Sędzia penitencjarny ma prawo wstępu w każdym czasie, bez ograniczeń, do tych jednostek oraz poruszania się po ich terenie, przeglądania dokumentów i żądania wyjaśnień od administracji tych jednostek.

Sędzia penitencjarny ma prawo przeprowadzania, bez obecności innych osób, rozmów z osobami pozbawionymi wolności oraz badania ich wniosków, skarg i prośb.

* Podstawa prawna : art. 33 kodeksu karnego wykonawczego

Co może być przedmiotem skargi do sądu penitencjarnego?

Skarga do sądu penitencjarnego, może dotyczyć decyzji organów postępowania wykonawczego, związanych z różnymi aspektami wykonywania kary pozbawienia wolności – np. leczenie w zakładzie karnym, stosowanie kar, udzielanie przepustek, z powodu jej niezgodności z prawem, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej.

Organami tymi są:

- prezes sądu lub upoważniony sędzia;
- sędzia penitencjarny;
- dyrektor zakładu karnego, aresztu śledczego, a także dyrektor okręgowy i Dyrektor Generalny Służby Więziennej albo osoba kierująca innym zakładem przewidzianym w przepisach prawa karnego wykonawczego oraz komisja penitencjarna, sądowy kurator zawodowy;
- inny organ uprawniony przez ustawę do wykonywania orzeczeń;

Kto jest uprawniony do wniesienia skargi do sądu penitencjarnego?

- Osoba pozbawiona wolności
Podstawa prawna: art. 7§1 k.k.w.
- obrońca ustanowiony w postępowaniu wykonawczym
Podstawa prawna: art. 8 §1 k.k.w.
- Przedstawiciel ustawowy, gdy osoba pozbawiona wolności jest nieletnia lub ubezwłasnowolniona

* Podstawa prawna: art. 76§ 2 k.p.k.

W jakiej formie należy złożyć skargę?

Skarga może zostać złożona pisemnie lub ustnie do protokołu. Skargę pisemną należy sporządzić zgodnie z art. 119 kodeksu postępowania karnego w zakresie wymogów odnoszących się do pism procesowych.

Pismo musi zawierać:

- oznaczenie organu, do którego jest skierowane, oraz sprawy, której dotyczy,
- oznaczenie oraz adres wnoszącego pismo,
- treść wniosku lub oświadczenia, w miarę potrzeby z uzasadnieniem,
- datę i podpis składającego pismo.

* Podstawa prawna: art. 119 k.p.k

W jakim terminie należy złożyć skargę?

Skargę należy wnieść w terminie 7 dni od dnia ogłoszenia lub doręczenia decyzji, będącej podstawą skargi. Skargę należy wnieść do organu, który wydał decyzję. W przypadku nie przychylenia się do skarga jest ona bezzwłocznie przekazywana do sądu.

* Podstawa prawna: art. 7 § 3 k.k.w.

Jaki może być wynik rozpoznania skargi przez sąd?

W wyniku rozpoznania skargi przez sąd, zaskarżona decyzja może zostać utrzymana w mocy, uchylona lub zmieniona. Zażalenie na postanowienie sądu nie przysługuje.

* Podstawa prawna: art. 7§5 k.k.w.

SKARGA W SYSTEMIE ZEWNĘTRZNYM SKŁADANA DO RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH

Zgodnie z art. 1 ust. 2 Ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich, Rzecznik stoi na straży wolności i praw człowieka i obywatela określonych w Konstytucji RP oraz w innych aktach normatywnych. Oznacza to, że osoba pozbawiona wolności, której prawa są naruszane może złożyć skargę do Rzecznika. Skarga może dotyczyć np. **opieki medycznej - niewłaściwej lub jej braku.**

W jakiej formie należy złożyć skargę?

Skarga do Rzecznika Praw Obywatelskich może zostać złożona ustnie (sporządzany jest protokół przyjęcia wniosku), w formie elektronicznej (formularze dostępne pod adresem <https://www.rpo.gov.pl/wniosek/>) lub pisemnie.

Skarga pisemna musi zawierać:

- imię i nazwisko,
- adres, pod który należy kierować korespondencję,
- dokładne wskazanie, czego dotyczy sprawa oraz podanie argumentów wskazujących na naruszenie wolności lub prawa,
- niezbędne dokumenty (kopie lub odpisy), które skarżący posiada;

Podstawa prawna: art. 10 Ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich

Jakie działania może podjąć Rzecznik Praw Obywatelskich rozpoznając skargę?

Rzecznik Praw Obywatelskich prowadząc postępowanie ma prawo:

- zbadać, nawet bez uprzedzenia, każdą sprawę na miejscu,
- żądać złożenia wyjaśnień, przedstawienia akt każdej sprawy prowadzonej przez naczelne i centralne organy administracji państwowej, organy administracji rządowej, organy organizacji spółdzielczych, społecznych, zawodowych i społeczno-zawodowych oraz organy jednostek organizacyjnych posiadających osobowość prawną, a także organy jednostek samorządu terytorialnego i samorządowych jednostek organizacyjnych,
- 3) żądać przedłożenia informacji o stanie sprawy prowadzonej przez sądy, a także prokuraturę i inne organy ścigania oraz żądać do wglądu w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich akt sądowych i prokuratorskich oraz akt innych organów ścigania po zakończeniu postępowania i zapadnięciu rozstrzygnięcia,
- zlecać sporządzanie ekspertyz i opinii.

* Podstawa prawna: art. 13 Ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich

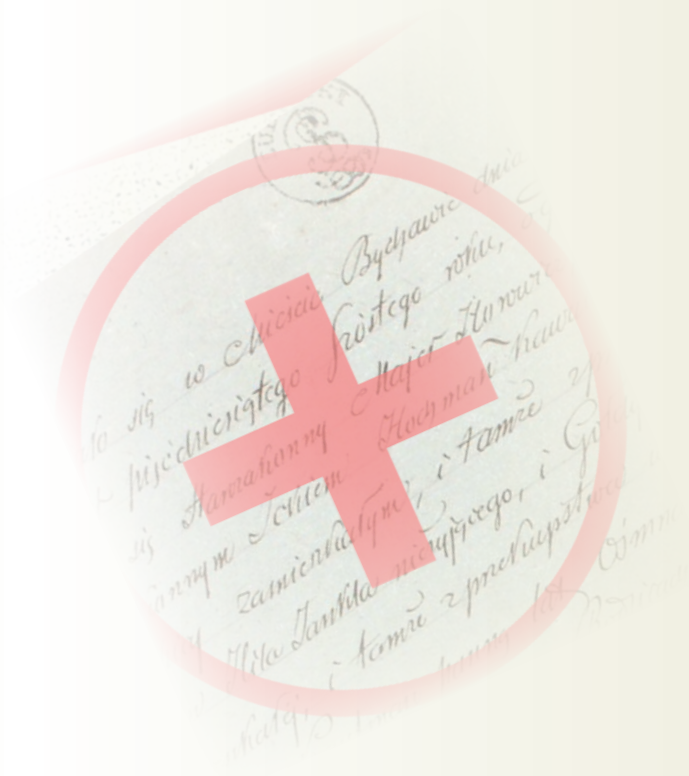
Jaki może być rezultat rozpoznania skargi przez Rzecznika Praw Obywatelskich?

W wyniku rozpoznania skargi Rzecznik Praw Obywatelskich może:

- wyjaśnić wnioskodawcy, że nie stwierdził naruszenia wolności i praw człowieka i obywatela,
- skierować wystąpienie do organu, organizacji lub instytucji, w których działalności stwierdził naruszenie wolności i praw człowieka i obywatela; wystąpienie takie nie może naruszać niezawisłości sędziowskiej,

- zwrócić się do organu nadrzędnego nad jednostką, o której mowa w pkt 2, z wnioskiem o zastosowanie środków przewidzianych w przepisach prawa,
- żądać wszczęcia postępowania w sprawach cywilnych, jak również wziąć udział w każdym toczącym się już postępowaniu - na prawach przysługujących prokuratorowi,
- żądać wszczęcia przez uprawnionego oskarżyciela postępowania przygotowawczego w sprawach o przestępstwa ścigane z urzędu,
- zwrócić się o wszczęcie postępowania administracyjnego, wnosić skargi do sądu administracyjnego, a także uczestniczyć w tych postępowaniach - na prawach przysługujących prokuratorowi,
- wystąpić z wnioskiem o ukaranie, a także o uchylenie prawomocnego rozstrzygnięcia w postępowaniu w sprawach o wykroczenia, na zasadach i w trybie określonych w odrębnych przepisach,
- wnieść kasację lub rewizję nadzwyczajną od prawomocnego orzeczenia, na zasadach i w trybie określonym w odrębnych przepisach.

Podstawa prawna: art. 14 Ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich

Wzór skargi do sądu penitencyjnego

(Miejscowość i data)

Do Sądu Okręgowego w ...

Wydział ... Penitencyjny

Skarżący

.....
(imię nazwisko, Zakład Karny nr .., w ...)

SKARGA DO SĄDU PENITENCJARNEGO

(Np. z tytułu niewłaściwej opieki medycznej w Zakładzie Karnym ...)

Na podstawie art. 7 § 1 kodeksu karnego wykonawczego wnoszę o:

1. Uchylenie/zmianę decyzji (*proszę wpisać o jaką decyzję chodzi, kto ją wydał i w jakim dniu*)

Uzasadnienie

(*proszę opisać całą sytuację i uzasadnić, dlaczego wydana decyzja narusza Pana/Pani prawa*)

Podpis (własnoręczny – imię oraz
nazwisko)

Załączniki

1. Decyzja z dnia (*proszę załączyć kwestionowaną decyzję, jeżeli posiadają ją państwo w formie pisemnej*)
2. Inne dokumenty (*wszelkie dokumenty uzasadniające Pani/ Pana skargę – np. zaświadczenia lekarskie*)

Źródłowe akty prawne:

1. Ustawa z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich Dz.U. 2001. Nr 14 poz. 147 z późn. zm.
2. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy Dz.U.1997 nr. 90 poz. 557 z późn. zm.
3. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 sierpnia 2003 r. w sprawie sposobów załatwiania wniosków, skarg i próśb osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych Dz.U. 2003 nr. 151 poz. 1467